

PRZYGOTOWANIE DO ZROZUMIENIA I AKCEPTACJI PRZEMIAN OKRESU DOJRZEWANIA ZADANIEM RODZINY I SZKOŁY

Dr Magdalena Parzyszek - KUL LUBLIN

Dr nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki, asystent w Katedrze Pedagogiki Rodziny KUL. Autorka książki: „Rodzina w nauczaniu Stefana Kardynała Wyszyńskiego. Aspekt pedagogiczny” (2012), „Małżeństwo i rodzina <<wielką tajemnicą>><<jednego ciała>>” (2014). Autorka publikacji naukowych w zakresie małżeństwa i rodziny, dysfunkcji, dydaktyki szkolnej. Swoje zainteresowania naukowe dotyczące małżeństwa, rodziny, integralnego wychowania dzieci i młodzieży, nauczania Jana Pawła II, Stefana Wyszyńskiego rozwija poprzez udział w konferencjach naukowych i sympozjach.

Okres dojrzewania młodzieży charakteryzuje się jakościowym przejściem od roli dziecka, do roli dorosłego, czyli przejściem ze świata w którym wpisane jest podporządkowanie się zasadom dorosłych, do świata w którym następuje przejście odpowiedzialności za własne życie. W tym okresie na efekt zmian składają się trzy sprzężone zwrotnie sfery: SOMA czyli zmiany i doświadczenia na poziomie ciała, PSYCHE czyli zmiany poznawcze i emocjonalne, POLIS czyli funkcjonowanie społeczne w relacji z rodzicami i grupą rówieśniczą. Tłem dla wymienionych sfer oraz źródłem wzorców osobowych jest kultura¹.

Świat w którym żyją gimnazjaliści, a więc młodzież w okresie dojrzewania przestaje być światem wartości rodzinnych wynoszonych z domu rodzinnego, światem świadectwa rodziców. Przystaje być światem wartości chrześcijańskich i wiedzy wynoszonej ze szkoły. Świat ten staje się światem „utilitarystycznego szczęścia”², przed którym ostrzegał Jan Paweł II, światem ucieczki od odpowiedzialności za własne słowa i czyny, przyjmowanie za wzorce osoby z pierwszych stron gazet.

W świecie wszechobecnych mediów, decyzji bez konsekwencji i odpowiedzialności, pustych frazesów, lansowania człowieka, który w nic nie wierzy, a którego atutem jest siła fizyczna, ekstrawagancja i atrakcyjny wygląd zewnętrzny, poszukiwanie jedynie przyjemności zaburzony zostaje naturalny rozwój psychoseksualny. Do tego typu niepokojących zjawisk możemy zaliczyć: długotrwały okres dojrzewania oraz znacząca różnica czasu pomiędzy dojrzewaniem biologicznym, a dojrzewaniem emocjonalnym i du-

¹ Por. A. Brzezińska, M. Bardziejewska, B. Ziółkowska, *Szanse rozwoju w okresie dorastania*, Poznań 2002.

² W Liście do Rodzin papież Jan Paweł II podejmuje się oceny tzw. utilitaryzmu etycznego. Charakteryzuje się on podejściem do życia jako intensywne poszukiwanie szczęścia w stopniu maksymalnym. Utilitarystyczne szczęście należy rozumieć jako szukanie przyjemności, jako doraźne zaspokojenie, które daje szczęście człowiekowi bez względu na obiektywne wymagania prawdziwego dobra. (por. LR 14). Utilitaryzm jako jedna z teorii etycznych głosił zasadę jak żyć, żeby maksymalnie wykorzystywać sytuacje, które mogą zmaksymalizować zewnętrzne doznanie szczęścia. Por. M. Parzyszek, B. Marzęda, *Małżeństwo i rodzina <<wielką tajemnicą>><<jednego ciała>>*, Lublin 2014.

chowym, trudności w rodzinie związane z brakiem bezpieczeństwa, miłości i ciepła rodzinnego, brak wzorców męskości i kobiecości, erotyzacja, kryzys wartości duchowych.

Współczesność z jednej strony pomaga wychowaniu seksualnemu. Spraw seksualnych już nie traktuje się jako tematu tabu, można o nich mówić z większą szczerością i otwartością bardziej personalistycznie spoglądając na człowieka. Podejmowanie współżycia seksualnego w małżeństwie jest sposobem wyrażania miłości, a płciowość człowieka jest wartością i darem.

Ale trzeba zauważyć także trudne podejście do ludzkiej płciowości oddziałujące bardzo negatywnie na wychowanie seksualne młodych ludzi. W Liście do Rodzin Jan Paweł II mówi, że współczesna cywilizacja powinna uświadomić sobie, „że pomimo licznych osiągnięć pozytywnych jest z wielu względów cywilizacją chorą i źródłem głębokich schorzeń człowieka. Dlaczego jest właśnie tak? Dlatego, że cywilizacja ta została oderwana od pełnej prawdy o człowieku, od prawdy o tym, kim jest mężczyzna i kobieta jako istota ludzka. W rezultacie cywilizacja ta nie potrafi właściwie zrozumieć, czym naprawdę jest dar osób w małżeństwie, czym jest miłość odpowiedzialna za rodzicielstwo, na czym polega autentyczna wielkość rodzicielstwa i wychowania”³. W związku z tym ludzka sfera seksualna staje się często terenem manipulacji i eksploatacji zamiast być odczytywana jako przedmiot odwiecznego podziwu⁴.

Tymczasem, aby dobrze przygotować młodych ludzi do małżeństwa i rodziny trzeba zrealizować wiele zadań. Do nich należą:

1. „kształtowanie pozytywnego spojrzenia na ludzką seksualność,
2. pomoc w akceptacji własnej płciowości i identyfikacji seksualnej,
3. wychowanie do umiejętności przeciwstawiania się powszechnej erotyzacji,
4. wychowanie do ochrony własnej intymności i obrony przed wykorzystaniem seksualnym,
5. wychowanie do dojrzałości uczuciowej,
6. powiązanie erotyzmu i emocjonalności z duchowością czyli wychowanie do integracji seksualnej,
7. wychowanie do dojrzałej miłości,
8. wychowanie do odpowiedzialnego rodzicielstwa”⁵.

Podjęcia tych zadań młodzież może nauczyć się w rodzinie, która najlepiej chroni człowieka przed zagrożeniami. Ona winna być miejscem wzajemnej miłości małżeńskiej, później miłości rodzicielskiej. Pierwsze doświadczenia miłości to fundament szczęścia. Doświadczenie miłości w domu rodzinnym rodzi potrzebę dawania miłości. Tak więc w wychowaniu seksualnym w rodzinie dziecko uczy się przechodzenia od przyjmowania miłości do jej dawania, wyrabia sobie pojęcie miłości, małżeństwa, rodziny, męskości, kobiecości, ojcostwa czy macierzyństwa⁶, a „w obliczu kultury, która na ogół <<banalizuje>> płciowość ludzką, interpretując ją i przeżywając w sposób ograniczony i zubożony, odnosząc ją jedynie do ciała i egoistycznej przyjemności, po-

³ Jan Paweł II, *LR 20*.

⁴ Por. tamże 19.

⁵ G. Węglarczyk, *Wychowanie seksualne w małżeństwie i rodzinie*, w: J. Augustyn, *Dojrzewanie do życia w miłości*. Materiały pomocnicze do wychowania prorodzinnego, Kraków 2000, s. 130 – 131.

⁶ Por. J. Augustyn, *Wychowanie seksualne w rodzinie i szkole*, Kraków 2015, s. 49.

sługa wychowawcza rodziców musi skupić się zdecydowanie na kulturze życia płciowego, aby była ona (...) w pełni osobowa: płciowość jest w istocie bogactwem całej osoby – ciała, uczuć i duszy – ujawniającym swe głębokie znaczenie w doprowadzeniu osoby do złożenia daru z siebie w miłości”⁷.

Rodziców w tym dziele wspiera szkoła stając się ważnym miejscem przygotowania młodych do dojrzałej miłości⁸. Czyni to poprzez wprowadzenie młodzieży w świat obiektywnej wiedzy naukowej wraz z jej specjalistyczną terminologią i przygotowanymi profesjonalnie nauczycielami⁹. Taka „edukacja szkolna (w przeciwieństwie do rodziców, którzy podejmują decyzję o odpowiednim momencie uświadamiania na ogół tylko na podstawie obserwacji własnego dziecka) może skutecznie zrealizować zasadę informowania wyprzedzającego, redukując niepokoje dzieci związane z obserwowaniem w grupie rówieśniczej różnic indywidualnych w przebiegu dojrzewania”¹⁰.

W podstawie programowej Dz. U. nr 14 z dnia 23 lutego 1999 r. widnieją zadania, które ta winna spełnić. Czytamy tam m. in.: „Nauczyciele winni dążyć do wszechstronnego rozwoju ucznia jako nadrzędnego celu pracy edukacyjnej. Edukacja szkolna polega na harmonijnej realizacji przez nauczycieli zadań w zakresie nauczania, kształcenia umiejętności i wychowania. Zadania te stanowią wzajemnie uzupełniające się i równoważne wymiary pracy każdego nauczyciela.

Nauczyciele w pracy wychowawczej, wspierając w tym zakresie obowiązki rodziców winni zmierzać do tego, aby uczniowie w szczególności:

1. Znajdowali w szkole środowisko wszechstronnego rozwoju osobowego (w wymiarze intelektualnym, psychicznym, społecznym, zdrowotnym, estetycznym, moralnym i duchowym).
2. Rozwijali w sobie dociekliwość poznawczą, ukierunkowaną na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie.
3. Mieli świadomość życiowej użyteczności zarówno poszczególnych przedmiotów szkolnych, jak i całej edukacji na danym etapie.
4. Stawali się coraz bardziej samodzielni w dążeniu do dobra w jego wymiarze indywidualnym i społecznym, godząc umiejętnie dążenie do dobra własnego z dobrem innych, odpowiedzialność za siebie i odpowiedzialność za innych, wolność własną z wolnością innych.
5. Poszukiwali, odkrywali i dążyli na drodze rzetelnej pracy do osiągnięcia wielkich celów życiowych i wartości ważnych dla odnalezienia własnego miejsca w świecie.
6. Uczyli się szacunku dla dobra wspólnego jako podstawy życia społecznego oraz przygotowywali się do życia w rodzinie, w społeczności lokalnej i w państwie w duchu przekazu dziedzictwa kulturowego i kształtowania postaw patriotycznych.
7. Przygotowywali się do rozpoznawania wartości moralnych, dokonywania wyborów i hierarchizacji wartości oraz mieli możliwość doskonalenia się.

⁷ Jan Paweł II, *FC 37*.

⁸ Por. J. Augustyn, *Wychowanie seksualne w rodzinie i szkole*, Kraków 2015, s. 33.

⁹ Por. M. Chomczyńska – Miliszkievicz, *Edukacja seksualna w domu i szkole*, w: *Problemy opiekuńczo – wychowawcze 2001*, nr 3, s. 44.

¹⁰ Tamże, s. 46.

8. Kształtowali w sobie postawę dialogu, umiejętność słuchania innych i rozumienia ich poglądów; umieli współdziałać i współtworzyć w szkole wspólnotę nauczycieli i uczniów”¹¹.

Na mocy ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży do programów nauczania szkolnego wprowadzono: „Wiedzę o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji” (art. 4.1.).

W 1996 r. przyjęta została nowelizacja ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. Zmieniony art. 4 ust. 2 stanowił, że: „Minister Edukacji Narodowej wprowadzi do nauczania szkolnego przedmiot „Wiedza o życiu seksualnym człowieka”. Przedmiot „Wiedza o życiu seksualnym człowieka” zaczął obowiązywać na mocy zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z września 1997 roku w sprawie wprowadzenia do nauczania szkolnego oraz zakresu treści programowych przedmiotu wiedza o życiu seksualnym człowieka. W 1998 r. przedmiot „Wiedza o życiu seksualnym człowieka” zostaje wycofany, a na mocy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z sierpnia 1999 r. wprowadzony zostaje przedmiot: „Wychowanie do życia w rodzinie”, którego celem jest ukazanie wartości rodziny w życiu osobistym człowieka oraz pomoc w przygotowaniu się do zrozumienia i akceptacji przemian okresu dojrzewania.

Celem edukacyjnym jest:

1. Przyjęcie integralnej wizji osoby ludzkiej; wybór i urzeczywistnianie wartości służących osobowemu rozwojowi;
2. Rozwiązywanie problemów i pokonywanie trudności okresu dojrzewania.
Dążąc do wyznaczonych celów, szkoła ma do zrealizowania następujące zadania:
 1. stymulowanie procesu samowychowania uczniów;
 2. współpraca z rodzicami w zakresie prawidłowych relacji między nimi, a dziećmi;
 3. pomoc we właściwym przeżyciu okresu dojrzewania;
 4. wzmacnianie procesu identyfikacji z własną płcią;
 5. wspieranie rozwoju moralnego i kształtowanie hierarchii wartości;
 6. promowanie integralnej wizji seksualności człowieka, ukazanie jedności pomiędzy działaniem seksualnym, a miłością i odpowiedzialnością;
 7. tworzenie klimatu dla koleżeństwa i przyjaźni oraz szacunku dla człowieka;
 8. pomoc w poszukiwaniu odpowiedzi na podstawowe pytania¹².

Na przestrzeni lat zmieniała się nazwa przedmiotu, zmieniały się też treści i formy ich realizacji. Wzbudzało to różne, często skrajne emocje i postawy.

Tymczasem spod pióra europejskiej grupy Światowej Organizacji Zdrowia wyszedł dokument zatytułowany „Standardy Edukacji Seksualnej w Europie”, który zaleca edukację seksualną dzieci i młodzieży. Dokument ten wydało Biuro Regionalne Światowej Organizacji Zdrowia dla Europy i Federalne Biuro ds. Edukacji Zdrowotnej. Celem

¹¹ Dz. U. nr 14 z dnia 23 lutego 1999 (dostęp 23.02.2014)

¹² Rozporządzenie MEN z dnia 21 kwietnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia do nauczania przedmiotu „Wiedza o życiu seksualnym człowieka”

przywołanego dokumentu jak czytamy w przedmowie wspomaganie „wprowadzenia holistycznej edukacji seksualnej. Tylko tak pojmowana edukacja seksualna zapewnia dzieciom i młodym osobom bezstronne, zgodne pod względem naukowym informacje dotyczące wszystkich aspektów seksualności, a równocześnie pomaga im rozwinąć umiejętności radzenia sobie z tymi informacjami. W ten sposób przyczynia się ona do rozwoju postaw pozbawionych uprzedzeń, pełnych szacunku, pomagając zbudować społeczeństwa, w których brane są pod uwagę racje różnych stron”¹³.

Bezkrytyczny czytelnik uzna, że w powyższych słów nic złego nie wynika. Mówi się o rozwoju, szacunku, potwierdzonych informacjach naukowych. Tymczasem autorzy dokumentu kwestionują tradycyjną edukację seksualną mówiąc, że jest „przestarzała, zaściankowa, gdyż koncentrowała się na potencjalnym ryzyku, jakie niesie ze sobą seksualność, takim jak nieplanowana ciąża czy choroby przenoszone drogą płciową. To negatywne ukierunkowanie często przeraża dzieci i młode osoby, co więcej – nie odpowiada już zapotrzebowaniu na informacje oraz umiejętności i w zbyt wielu przypadkach po prostu nie jest trafne w odniesieniu do ich życia”¹⁴.

Dlatego też młodych ludzi trzeba odpowiednio wyedukować, a ich rodziców „nieco” ograniczyć. Rodzice bowiem „często nie mają dostatecznej wiedzy. (...) Ponadto młodzi ludzie, kiedy osiągną dojrzałość płciową, często wolą uczyć się od innych, a nie od rodziców”¹⁵.

Przywołany dokument zawiera stosowne Matryce w których widnieją wskazania dla nauczycieli jak i czego mają nauczać. Jakie są wobec tego zalecenia edukacji seksualnej w grupie wiekowej 12 – 15 lat (czas Gimnazjum).

12 - 15	Informacje (wiedza) Przekaż informacje na temat	Umiejętności Naucz dziecko	Postawy Pomóż dziecku rozwijać
Ciało człowieka i jego rozwój	<ul style="list-style-type: none"> znajomość ciała, wizerunek ciała i modyfikowanie ciała (klitoridektomia czyli obrzezanie dziewcząt, obrzezanie chłopców, błona dziewicza i jej odtwarzanie, anoreksja, bulimia, piercing, tatuaże; cykl menstruacyjny, wtórne cechy płciowe, ich funkcja u mężczyzn i kobiet oraz towarzyszące im uczucia; przekazy dotyczące piękna w mediach, zmiany ciała w ciągu życia; usługi doradcze i zdrowotne dla nastolatków 	<ul style="list-style-type: none"> opisanie tego jak odczucia dotyczące własnego ciała mogą wpływać na zdrowie ludzi i ich wyobrażenie o sobie i zachowanie; poradzenie sobie z okresem dojrzewania i przeciwstawianie się presji grupy rówieśniczej; Krytyczna postawa wobec przekazu mediów i przemysłu zajmującego się urodą 	<ul style="list-style-type: none"> Myślenie krytyczne wobec modyfikacji ciała; Akceptacja i docenianie różnych kształtów ciała

¹³ Standardy Edukacji Seksualnej w Europie, s. 5.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, s. 21.

ARTICLES

<p>Plodność i prokreacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ (wczesnego) macierzyństwa lub ojcostwa (znaczenie wychowywania dzieci – planowanie rodziny, planowanie kariery, antykoncepcja, podejmowanie decyzji i opieka w przypadku nieplanowanej ciąży); • Informacje dotyczące doradztwa w zakresie antykoncepcji; • Nieskuteczna antykoncepcja i jej przyczyny (spożywanie alkoholu, efekty uboczne, zapominanie, brak równości płci itd.); • Ciążą (także między osobami tej samej płci) i bezplodność; • Fakty i mity (niezawodność, zalety i wady) dotyczące metod antykoncepcyjnych (łącznie z antykoncepcją doraźną) 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozpoznanie objawów ciąży; • Uzyskanie środków antykoncepcji z właściwego miejsca (np. wizyta u lekarza i uzyskanie recepty); • Podejmowanie świadomych decyzji dotyczących nabywania lub nie doświadczeń seksualnych; • Rozmawianie o antykoncepcji; • Podejmowanie świadomego wyboru co do metody antykoncepcji i jej skuteczne stosowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • Osobiste nastawienie (normy i wartości) dotyczące (wczesnego) macierzyństwa i ojcostwa, antykoncepcji, przerywania ciąży i adopcji; • Pozytywne nastawienie wobec wspólnej odpowiedzialności za antykoncepcję.
<p>Seksualność</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Różne oczekiwania i zachowania partnerów związane z podnieceniem seksualnym a różnice związane z płcią; • Tożsamość płciowa i orientacja seksualna w tym homoseksualizm; • Jak cieszyć się seksualnością w stosowny sposób (np. nie spiesząc się z podejmowaniem decyzji); • Pierwsze doświadczenie seksualne; • Przyjemność, masturbacja, orgazm 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwinięcie umiejętności intymnego komunikowania się i negocjacji; • Dokonywanie wolnych i odpowiedzialnych wyborów, umiejętność oceny konsekwencji, zalet i wad każdego możliwego wyboru (partnerzy, zachowania seksualne); • Cieszenie się seksualnością z zachowaniem szacunku; • Umiejętność odróżnienia seksualności w prawdziwym życiu i w mediach 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozumienie seksualności jako procesu uczenia się; • Akceptacja, szacunek i rozumienie różnorodności w odniesieniu do seksualności i orientacji seksualnej (seks powinien odbywać się za zgodą dwóch osób, być dobrowolny, równy, stosowny do wieku i kontekstu, zapewniający szacunek do samego siebie)
<p>Emocje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Różnica pomiędzy przyjaźnią, miłością i pożądaniem; • Różne uczucia np. ciekawość, zakochywanie się, ambiwalencja, niepewność, wstyd, strach, zazdrość 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyrażanie przyjaźni i miłości na różne sposoby; • Wyrażanie własnych potrzeb, życzeń i granic oraz respektowanie cudzych; • Umiejętność współpracowanie z różnorodnymi/ sprzecznymi emocjami, uczuciami i pragnieniami 	<ul style="list-style-type: none"> • Zaakceptowanie faktu iż ludzie odczuwają w różny sposób (np. ze względu na płeć, uwarunkowania kulturowe, religijne itp. I ich interpretacja).

<p>Związki i style życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wpływ wieku, płci, uwarunkowań kulturowych i religijnych; • Różne style komunikowania się (werbalnie i niewerbalnie) oraz metody ich poprawy; • Jak tworzyć i utrzymywać związki; • Struktura rodziny i zmiany (np. samotne rodzicielstwo); • Różne rodzaje (przyjemnych i nieprzyjemnych) związków, rodzin i sposobów życia 	<ul style="list-style-type: none"> • Odnoszenie się do niesprawiedliwości, dyskryminacji, braku równości; • Wyrażanie przyjaźni i miłości na różne sposoby; • Nawiązywanie kontaktów społecznych, przyjaźni, budowanie i utrzymywanie związków; • Komunikowanie się w odniesieniu do własnych oczekiwań i potrzeb w związku 	<ul style="list-style-type: none"> • Aspiracje do stworzenia do udanych związków opartych na równości; • Zrozumienie wpływu płci, wieku, uwarunkowań kulturowych i religijnych itp. na związki
------------------------------	--	---	--

Antykoncepcja, skuteczne używanie prezerwatyw, masturbacja, choroby weneryczne, pozytywny wpływ seksu na zdrowie, prawa seksualne – oto tylko niektóre zagadnienia realizowane przez edukatorów seksualnych wywodzących się z takich środowisk jak Ponton, Jaskółki, Nawigator czy Falochron. Środowiska tzw. „nowoczesne” czy „postępowe” próbują wyeliminować ze szkół „Wychowanie do życia w rodzinie” w to miejsce wprowadzając edukację seksualną.

Jak widzimy wraz z polityczną walką o prawa człowieka rozgorzała dyskusja na nowo nad wychowaniem seksualnym człowieka. Chciałoby się sprowadzić go tylko do wymiaru biologicznego zapominając, że na seksualność człowieka składa się też wymiar emocjonalny i duchowy.

Dojrzałość biologiczna to zdolność organizmu do przekazywania życia. W chwili, gdy jest zdolny do przekazywania życia jest płodny, a więc dojrzały biologicznie. Owa płodność występuje tak wcześnie, że nie może być utożsamiana ze zdolnością do rodzicielstwa. Rodzicielstwo każdego człowieka wymaga odpowiedniego przygotowania do przyszłych zadań. Dojrzewanie emocjonalne jest procesem rozłożonym w czasie. Dojrzewanie duchowe trwa najdłużej i wymaga bardzo świadomego zaangażowania.

To wszystko pokazuje, że człowiek wymaga formacji w każdej z wymienionych wyżej sfer, a seksualność jest nam zadana i mamy ją formować dzięki mądrym wychowaniu seksualnemu, które winno być przejawem troski o przyszłość młodych ludzi i o ich rodziny.

Potrzeba pozytywnego spojrzenia na ludzką seksualność, która nie jest symbolem słabości, ułomności czy grzechu, ale jest „miejszem” dzięki któremu człowiek może być darem dla innych czy „miejszem” dawania nowego życia¹⁶. W takim rozumieniu seksualność jest darem ale trzeba spojrzeć na nią także pod kątem jej zadań.

Seksualność człowieka przychodzącego na świat jest niedojrzała. Budzi się stopniowo w okresie dojrzewania dlatego wychowanie seksualne staje się tylko pewną formą pomocy rodziców i wychowawców w rozwijaniu i formowaniu seksualności młodego

¹⁶ Por. J. Augustyn, *Wychowanie seksualne w rodzinie i w szkole*, Kraków 2015, s. 33.

człowieka tak, aby ten w przyszłości w sposób odpowiedzialny mógł podjąć zadania związane z sferą psychoseksualną¹⁷.

Istnieje więc pilna potrzeba całościowego spojrzenia na człowieka. Spojrzenia na jego fizyczność, postawy, zachowania ale także na formowanie sumienia, kształtowanie dojrzałych relacji międzyludzkich, otwarcia się na miłość, przyjmowania i dawania miłości bowiem „pełna, integralnie rozumiana seksualność realizuje się na wszystkich płaszczyznach ludzkiej osobowości: fizycznej, uczuciowej, intelektualnej, moralnej i duchowej”¹⁸.

Życia seksualnego nie można oddzielać od życia w małżeństwie i rodzinie dlatego też należy uczynić z tego cel wychowania seksualnego.

STRESZCZENIE

Dojrzewanie to szczególnie czas w życiu każdego człowieka. Świat, w który młodzi ludzie mogą wchodzić w dwojaki sposób. Z jednej strony, młodzież chce żyć w świecie wartości jakich uczy się w domu, który jest światem zasad i wiedzy. Z drugiej strony, żyje w świecie ekstrawagancji, przyjmując styl życia ludzi z pierwszych stron gazet. Nie dziwi więc fakt, że współczesna cywilizacja jest coraz bardziej oderwana od ostatecznej prawdy o człowieku. To rodzina w pierwszej kolejności powinna przede wszystkim uczyć młodych ludzi przygotowywania się do wykonywania zadań małżeńskich i rodzinnych. Później to zadanie winna przejąć szkoła i wykwalifikowani nauczycieli, którzy powinni zapewnić młodzieży obiektywną wiedzę naukową wraz ze specjalistyczną terminologią. Programy nauczania realizowane w ramach „Wychowania do życia w rodzinie” powinny służyć temu celowi. Jednakże dokument zatytułowany „Standardy Edukacji Seksualnej w Europie” opublikowane przez Światową Organizację Zdrowia kwestionują tradycyjną edukację seksualną. Dokument sprowadza ludzką seksualność wyłącznie do wymiaru biologicznego nie uwzględniając jego wymiaru emocjonalnego i duchowego.

ABSTRACT

Adolescence is a special time in every person's life. The world that young people live in is twofold in a way. On one hand, adolescents live in a world of values taught to them at home, which is a world of principles and knowledge. On the other hand, they live in a world of flamboyance, adopt the lifestyles of people who hit the headlines, and pursue pleasures. This would not surprise if it were not for the fact that the modern civilization is getting more and more detached from the ultimate truth about a human being, i.e. who a man and a woman are as human beings. It is family that should primarily teach young people how to perform marital and familial tasks; then, it is school and qualified teachers that should provide adolescents with objective scientific knowledge and specialized terminology. Curricula implemented within the scope of “Family Life Education” serve this objective. However, the document entitled “Standards for Sexuality Education in Europe” published by the World Health Organization challenges the traditional sexual education. The document comes down to the biological dimension of human sexuality, thus not including the emotional and spiritual dimensions.

¹⁷ Por. tamże, s. 37.

¹⁸ Tamże, s. 73.

BIBLIOGRAFIA

- Augustyn J., *Wychowanie seksualne w rodzinie i szkole*, Kraków 2015.
- Brzezińska A., Bardziejewska M., Ziółkowska B., *Szanse rozwoju w okresie dorastania*, Poznań 2002.
- Chomczyńska – Miliszkiewicz M., *Edukacja seksualna w domu i szkole*, w: *Problemy opiekuńczo – wychowawcze* 2001, nr 3, s. 44-47.
- Jan Paweł II, *List do Rodzin*, Wrocław 1998.
- Jan Paweł II, *Familiarisconsortio*. Adhortacja apostolska o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, Wrocław 1998.
- Parzyszek M., Marzęda B., *Małżeństwo i rodzina << wielką tajemnicą >> << jednego ciała >>*, Lublin 2014.
- Standardy Edukacji Seksualnej w Europie.
- Węglarczyk G., *Wychowanie seksualne w małżeństwie i rodzinie*, w: J. Augustyn, *Dojrzenie do życia w miłości. Materiały pomocnicze do wychowania prorodzinnego*, Kraków 2000.

Dokumenty prawne:

- Dz. U. nr 14 z dnia 23 lutego 1999 (dostęp 23.02.2014)
- Rozporządzenie MEN z dnia 21 kwietnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia do nauczania przedmiotu „Wiedza o życiu seksualnym człowieka”

Uczestnicy Międzynarodowej Konferencji Naukowej na temat:
„Oblicza pedagogiki katolickiej: wczoraj – dziś – jutro”. Vac (Węgry), 19 stycznia 2016 roku